

KODĖL TAIKOMI SPECIALŪS REIKALAVIMAI?

Portugalijoje 1999 m. pirmą kartą aptikti pušiniai stiebiniai nematodai (*Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et al.) (toliau – nematodai). Tai 0,5–1 mm ilgio apvaliosios kirmėlės, kurios matomos tik per mikroskopą. Gausus nematodų skaičius užkemša maisto medžiagų tekėjimo takus ir taip sukelia pušų vytimą (1 pav.).

1 pav. Nematodu užkrėsta pušis

Nematodų augalais šeiminkais gali būti visi spygliuočiai medžiai, išskyrus tujas. Medyje, kurio aukštis 10–15 metrų ir skersmuo krūtinės aukštyje 15 cm, gali būti apie 50 milijonų nematodų.

Natūralūs nematodų pernešėjai yra ūsuočiai vabalai (*Monochamus* spp.) (2 pav.), kurie be žmogaus pagalbos plinta netolimu atstumu.

2 pav. Vabalas pernešėjas – *Monochamus* spp.

Tolimais atstumais plinta gabenant užkrėstą medinę pakavimo medžiagą (toliau – MPM), medieną ir jos gaminius, augalus.

PLITIMAS

Šiuo metu nematodai aptinkami Kanadoje, Kinijoje, Japonijoje, Korėjos Respublikoje, Meksikoje, Taivanyje, JAV, Portugalijoje ir Ispanijoje. Manoma, kad nematodų tėvynė yra JAV. Apie 1900 m. su iš šios šalies importuojama mediena jis pateko į Japoniją ir išplito Azijoje, o 1999 m. MPM iš Kinijos atkeliavo į Portugaliją. 2000 m. bendras demarkuotas plotas Portugalijoje užėmė 309 000 ha, 2007 m. – 1 010 000 ha, o 2008 m. pabaigoje nematodai jau buvo išplitę beveik visoje Portugalijos teritorijoje ir pirmą kartą aptikti Ispanijoje. 2009 m. pabaigoje nematodai buvo aptikti Madeiros saloje.

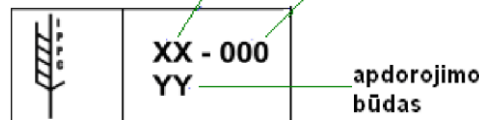
Nematodais užkrėsta MPM iš Portugalijos buvo sulaikyta: Švedijoje, Suomijoje, Danijoje, Didžiojoje Britanijoje, Airijoje.

KENKĖJŲ KONTROLĖ

Tarptautinės augalų apsaugos konvencijos sekretoriatas, suprasdamas kenkėjų plitimo grėsmę, jau 2002 m. patvirtino Tarptautinį fitosanitarijos priemonių standartą Nr. 15 „Nurodymai medinei pakavimo medžiagai tarptautinėje prekyboje“ (toliau – standartas). Standarte patvirtinti tokie apdorojimo būdai:

- apdorojimas kaitinant (HT), kai medienos sortimento šerdyje pasiekama 56 °C temperatūra ir tokia išlaikoma mažiausiai 30 min.;
- dielektrinis apdorojimas (DH), kai medienos sortimentas įkaitinamas iki 60 °C temperatūros ir išlaikoma mažiausiai 1 min.

Šie apdorojimo būdai sunaikina įvairius vabzdžius ir nematodus, nepriklausomai nuo jų vystymosi stadijos, ir užtikrina MPM gamintojo atsekimą. Ant apdorotos produkcijos turi būti uždėtas apdorojimą patvirtinantis ženklas (3 pav.)

3 pav. Ženklo pavyzdys

MPM ženklinama iš abiejų gaminio pusių. Ženklas turi būti:

1. Matomas.
2. Įskaitomas.
3. Sunkiai nuimamas.
4. Nenuplaunamas, neištrinamas, ilgalaikis.
5. Bet kurios spalvos, išskyrus raudoną ir oranžinę.

Europos Bendrijos Komisija, atsižvelgdama į kenkėjo plitimo spartą, 2008 m. penkis kartus ir 2009 m. du kartus iš dalies keitė Sprendimą 2006/133/EB, kuriuo reikalaujama, kad valstybės narės laikinai imtųsi papildomų priemonių dėl *Bursaphelenchus xylophilus* (pušinių stiebinų nematodų) plitimo Portugalijos rajonuose, išskyrus tuos, kuriuose jis nepasitaikė. Sprendime nurodyti specialieji reikalavimai, keliami vežamiems spygliuočių medienos gaminiams, spygliuočių augalams ir MPM.

SPECIALIEJI REIKALAVIMAI

1. Reikalavimai Portugalijos kilmės spygliuočių augalams.

Kad būtų galima atsekti siuntas, prie kiekvienos jų sudedamosios dalies turi būti pridėtas augalo pasas. Vežami augalai turi būti išauginti vietovėse, kuriose nematodai nebuvo aptikti.

2. Reikalavimai Portugalijos kilmės rąstams ir pjautai medienai.

Iš Portugalijos vežama mediena turi būti termiškai apdorota (HT). Kartu su kiekvienu produkcijos vienetu teikiamas augalo pasas, patvirtinantis tokį apdorojimą.

3. Reikalavimai Portugalijos kilmės smulkintai medienai.

Mediena turi būti fumiguota. Kartu su kiekvienu pakavimo vienetu teikiamas augalo pasas, patvirtinantis tinkamą fumigacinį apdorojimą.

4. Reikalavimai Portugalijos kilmės MPM, faktiškai naudojamai arba nenaudojamai pervežant visų rūšių objektus.

Tokia MPM (4 ir 5 pav.) turi būti apdorota ir ženklinta pagal minėto standarto reikalavimus (HT ar DH).

4 pav. Medinė pakavimo medžiaga po krovinių

5 pav. Pagalbinė mediena po krovinių

Dėmesio:

Jeigu Jūs įvežate ar prekiaujate Portugalijos kilmės produkcija ar tiesiog pastebėjote MPM su „PT“ ženklu, būtinai apie tai informuokite Valstybinę augalininkystės tarnybą prie Žemės ūkio ministerijos regioninius skyrius!

Galbūt kaip tik Jūs padėsite apsaugoti Lietuvos miškus nuo šio agresyvaus kenkėjo!

TARNYBOS REGIONINIAI SKYRIAI:

Alytaus – Vilniaus g. 21, Alytus
Tel. (8 315) 561 12

Kauno – K. Donelaičio g. 33, Kaunas
Tel. (8 37) 32 06 32

Klaipėdos – Sankryžos g. 7, Klaipėda
Tel. (8 46) 36 54 53

Marijampolės – Vytauto g. 28, Marijampolė
Tel. (8 343) 97 094

Panevėžio – Žvaigždžių g. 21, Panevėžys
Tel. (8 45) 46 2375

Šiaulių – A. Mickevičiaus g. 34, Šiauliai
Tel. (8 41) 52 5722

Tauragės – Laisvės g. 50, Tauragė
Tel. (8 446) 610 68

Telšių – Žalioji g. 10, Telšiai
Tel. (8 444) 31 082

Utenos – Maironio g. 1, Utena
Tel. (8 389) 614 65

Vilniaus – Ozo g. 4a, Vilnius
Tel. (8 5) 238 3970

VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖ TARNYBA PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS

Ozo g. 4a, 08200 Vilnius

Tel.: (8 5) 237 5631, pasitikėjimo linija (8 5) 270 80 80,
Fitosanitarijos skyrius tel. (8 5) 273 44 11

info@vatzum.lt, <http://www.vatzum.lt>,
<https://www.facebook.com/vatzumlt>

REIKALAVIMAI PORTUGALIJOS KILMĖS SPYGLIUOČIŲ AUGALAMS, MEDIENAI IR MEDINEI PAKAVIMO MEDŽIAGAI

VILNIUS